

DUES CARTES DE REMENÇA

GASPAR FELIU¹

Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

JAUME SOBREQÜÉS I CALLICÓ²

Centre d'Història Contemporània de Catalunya
Societat Catalana d'Estudis Històrics

Lliurat el 15 de maig de 2022. Acceptat el 3 de juny de 2022.

Publiquem dues cartes de remença semblants, corresponents a dos membres de la mateixa família, molt probablement germans. Les cartes de remença són el document mitjançant el qual el senyor eminent del mas de remença alliberava algun membre del mas de l'obligació de viure-hi i li permetia passar sota el domini d'un altre senyor o del rei. A canvi, exigia una quantitat de diners com a compensació de la pèrdua de la força de treball que representava la sortida d'una persona del mas. Per a les noies, com a mínim al bisbat de Girona, d'on són els documents que publiquem, la redempció estava fixada per costum en dos sous i vuit diners, o sigui trenta-dos diners; per als homes en canvi, calia un acord en cada cas, tot i que les possibilitats del mas d'origen i el costum local feien normalment que no hi hagués grans diferències.

Cal advertir que, contra una idea molt estesa, els senyors de remença no eren els senyors territorials o jurisdiccionals, sinó els senyors alodials, els que tenien el domini eminent del mas, del qual els remences i els altres pagesos s'anomenaven sovint senyors i propietaris útils. Això no obsta evidentment perquè els senyors territorials poguessin ser a la vegada senyors alodials de terres

1. gaspar.feliu@hotmail.com
2. jsobreques@editorialbase.com

i masos i era sota aquest títol que trobem nobles, monestirs i catedrals com a grans senyors de remences.

No és el cas dels documents que aportem; el senyor de remença era el beneficiat de la capella o l'altar de Sant Pere del castell de Montsoriu i segurament disposava d'uns pocs masos que li proporcionaven uns migrats censos fixos en diner o en espècie i uns ingressos aleatoris en el cas de redempcions, morts sense fills (eixorquia) o sense testar (intestia). No podem dir si hi havia més remences de grans senyors, com la catedral de Girona, o de senyors d'un o pocs masos com aquest capellà, Bernat Teixidor, que tenia el domini eminent i directe del mas remença anomenat can Messaguer o Massaguer, que encara existeix al gran terme de Sant Feliu de Buixalleu, tocant a la carretera de Breda, més a prop d'aquesta població que no pas de Sant Feliu de Buixalleu o d'Hostalric. Com ja hem dit, els dos documents donen fe del pagament per a redimir-se de dos membres del mateix mas, segurament dos fills fadrísters, un en cada document: el primer, Pere, es redimí l'any 1407 per a contraure matrimoni i pagà en concepte de remença trenta sous barcelonesos de tern. El segon, Narcís, redimí l'any 1411, ja era fora del mas, és possible que hagués marxat a la ventura i que la redempció es produís a instància del propietari directe, que exigiria que tornés o es redimís: això explicaria que la seva remença fos una mica més cara: tres florins, equivalents a trenta-tres sous. Què representaven aquestes quantitats? El salari d'un manobre a començament del segle xv rondava els 25 o 30 diners per dia: els trenta sous serien l'equivalent d'entre 12 i 15 dies de treball. Els preus de la redempció podien variar amb el temps i sobretot la situació econòmica del mas; Rosa Lluch diu que a la diòcesi de Girona variaven entre cinc i 300 sous; per tant, els pagaments dels Messeguer es trobaven més aviat cap a la part baixa del conjunt.

I

Pergamí rectangular, lleugerament irregular, de 34 × 16 cm, escrit horitzontalment.

/1 Sit omnibus notum quod ego Bernardus Textoris, presbiter beneficiatus capelle Sancti Petri castri de Montesoriso, gratis et ex certa sciencia, per me et

meos successores in dicto meo beneficio /2 absolvo, diffinio et ab omni dominio et potestate mei et dictorum meorum successorum eycio penitus et extraho vos Petrum, filium Petri Massaguerii parrochie Sancti Felicis de Burçaleni, /3 domini utilis et proprietarii mansi Massaguerii dicte parrochie ac ratione dicti mansi hominis dicti mei beneficii proprii et solidi presentem scilicet personam vestram et totam prolem /4 per vos procreanda et omnia bona vestra mobilia presentia et futura, ubique, pro eo quia de proximo intendetis matrimonialiter collocari. Ita quod de cetero absque impedimento /5 et contradictione mei et dictorum meorum successorum possitis ubicumque volueritis ire, redire, morari et stare et quemcumque alium dominum seu dominos facere et eligere et alia /6 omnia libere facere et exercere que persona libera et franca et nulli conditioni servitutis astricta facere potest et debet, tam de consuetudine quam de jure. Et pro huiusmodi absolu-/7cione et diffinitione confiteor et recognosco me a vobis habuisse et recepisse numerando voluntati mee triginta solidos monete Barchinone de terno, unde renunciando excep-/8cione ipsius peccunie non numerate et non recepte et dolo si forte plus pro predictis mihi vel successoribus meis nunc pertinet vel pertinere poterit in futurum, illud plus totum vobis et /9 vestris do et remitto scienter sine revocatione super hiis, scienter renuncians illi legi qua subvenitur deceptio ultra dimidium et omni alii iurii hiis obvianti, promittens eciam /10 et conveniens vobis et vestris et subscripto notario ut publice persone hec a me nomine omnium quorum intersit et intererit in futurum stipulanti et legitime recipienti ac etiam /11 jurans sponte per Deum et eius sancta quatuor evangelia a me corporaliter tacta, predictam absolucionem et diffinitionem et alia omnia et singula supradicta semper me et dictos meos /12 successores rata, grata et firma habere, tenere et servare et non contravenire aliqua ratione.

Actum est hoc in villa Hostalrici die decima octava mensis octobris anno /13 a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septimo.

S[ig]+num Bernardi Textoris presbiteri predicti, qui hoc firmo et laudo atque juro.

Testes huius rei sunt discretus Petrus Pascalis /14 presbiter Hostalrici et Arnaldus Poncii parrochie de Burçaleni.

Sig+num mei Petri de Columbario, auctoritate nobilis viri domini Bernardi de Capparria notarii publici Hostalrici et totius vicecomitatues Caprariae, qui hoc scripi et clausi.

II

Pergamí rectangular, lleugerament irregular, de 27 × 21 cm, escrit verticalment.

Sit omnibus notum quod ego Bernardus Textoris, clericum obtinens beneficium altaris Sancti Petri/2 constructi in capella castri Montissorisi, gratis et ex certa sciencia, per me et omnes successores /3 meos beneficiatos dicti beneficii, absolvo, diffinio et a dominio et posse meo et dictorum successorum meorum /4 penitus eicio et extraho vos Narcissum hominem meum ratione dicti beneficii, filium Petri Massaguerii /5 parrochie de Bossaleni, hominis propi et solidi dicti beneficii, videlicet personam vestram absentem et omnem /6 prolem a vobis amodo descendentem, simul cum omnibus et singulis bonis vestris mobilibus quibuscumque /7 presentibus et futuris, ita quod amodo vos una cum dicta prole, rebus et bonis vestris mobilibus, ut predictur /8 possitis in quemcumque locum volueritis ire, redire et ubilibet stare et quoscumque dominos quos /9 facere volueritis eligere et proclamare et omnia alia et singula libere facere et exercere [ut] quaecumque /10 persona libera et ingenua ac nulli servituti seu conditioni stricta facere potest et debet tam /11 de iure quam de consuetudine. Et pro huiusmodi absolucione et diffinicionem confiteor a vobis /12 habuisse et recepisse numerando tres florenos auri de Aragonia. Et ideo renunciando /13 excepcioni pecunie non numerate, non habite et non recepte et doli mali et infirmi accioni et legi /14 duplicis deceptionis et omni alii juri, racioni et consuetudini contra hoc repugnantibus, gratis /15 et ex certa sciencia dono et remito vobis et vestris perpetuo si quid plus pro predictis a vobis habere, debere /16 aut inde michi competit donacione perpetua et irrevocabili inter vivos, promitens etiam per me et meos /17 successores in docto beneficio vobis et vestris in posse notarii infrascripti tanquam publice persone /18 nomine vestro et omnium quorum interest et en intererit stipulantis et recipientis huiusmodi abso- /19 lucionem et diffinicionem et omnia alia et singula supradicta, rata, grata et firma semper veraciter te- /20 nere et observare et nuncquam in aliquo contrafacere vel venire, aliquo jure, causa vel etiam /21 racione.

Actum est hoc in monasterio Sancti Salvatoris de Breda, vicesima nona die mensis /22 januarii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo undecimo.

S[ig]+num Bernardi /23 Textoris predicti, qui hoc firmo et laudo.

/24 Testes huius rei sunt religiosus frater Bartholomeus Lombart, camera-
rius monasterii /25 predicti, et discretus Petrus Jaspert, clericus residens in dicto
monasterio.

/26 Sig+num mei Arnaldi Çamastorda, presbiteri, notarii publici monas-
terii Sancti Salvatoris de /27 Breda et totius parrochie Sancte Marie de Breda,
auctoritate abbaciali, qui hoc scripsi /28 et clausi cum supraposito in XIX linea
ubi dicitur alia.